

Хахуцяк Ольга Юрївна,

професор кафедри досудового розслідування
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

УМОВИ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ

Допит, метою якого є отримання певної інформації від особи про обставини, що їй відомі та мають значення у кримінальному провадженні. Допит дитини вимагає від особи, яка його проводить, знання не тільки процесуального законодавства, а також знання вікових та індивідуальних особливостей дитини, індивідуального підходу, досконалої та ретельної підготовки, що включає в себе: вивчення матеріалів провадження, ознайомлення з всебічними даними про дитину, складання плану допиту, залучення спеціалістів, правильного вибору тактики допиту та місця проведення допиту.

Якщо зосередити свою увагу на питанні визначення місця проведення допиту дитини, прийняті та діють відповідні міжнародні стандарти, які мають дотримуватись, зокрема, і в Україні. Дітей, потерпілих від злочинів, прийнято допитувати у спеціально-обладнаних кімнатах, які називаються «зелені кімнати». Особливо це є обов'язковим у справах щодо сексуального насильства та сексуальної експлуатації дитини, а також у справах щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції та дитячої порнографії.

Основною метою проведення допиту у такій кімнаті є зменшення повторної травматизації дитини у процесі опитування, як завдяки спеціальним методикам та комфортній атмосфері, так і завдяки технічному оснащенню, яке дозволяє вести відеозапис допиту та в подальшому використовувати цей відеозапис для ведення слідства без проведення повторних допитів. Організація роботи здійснюється на основі індивідуального підходу до кожної дитини з урахуванням її віку і ступеня розвитку. Особливо актуальним є проведення допиту дитини у «зеленій кімнаті» у справах, щодо сексуального насильства та експлуатації, а також у справах щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції та дитячої порнографії.

Сама «зелена кімната» нагадує звичайну дитячу кімнату. У ній наявні іграшки, м'які меблі різного розміру, рослини, є фарби, олівці, книжки, тобто все, що може бути у звичайній дитячій кімнаті. Однак, найголовніше те, що допит дитини автоматично записується. У кімнаті вбудовані мікрофони та камери, що надають змогу автоматично фіксувати процес допиту [1, с. 181].

На жаль, в Україні немає окремої статистики щодо того, скільки разів кожну дитину було допитано, ким саме та в якому місці. На практиці, дитина, яка є потерпілою у кримінальному провадженні, допитується декілька разів під час досудового розслідування слідчим, може бути додатково допитана прокурором, її допитують під час

проведення експертного дослідження, окрім цього, дитина принаймні один раз, а то і більше, допитується суддею під час судового слідства.

На сприйняття певної інформації суттєво впливають умови, в яких відбувається спілкування дитини з дорослим. Важливими є, зокрема:

- відстань дитини від місця події;
- перспектива, з якої дитина може сприймати інформацію;
- час перебування дитини під впливом різних подразників;
- інші події в житті дитини, що є фоном для основної події;
- елементи, які перешкоджають у сприйнятті інформації (наприклад, шум, освітлення);
- можливість використання при сприйнятті інформації різних аналізаторів (зору, слуху, нюху, смаку, дотику) [2].

При допиті важливим є те, щоб дитина детально описувала події сексуального насильства щодо неї під час допиту в рамках кримінального провадження. Кожна наступна розповідь дитини про сексуальне насильство може знецінити можливість отримати вартісний доказовий матеріал у кримінальному провадженні.

Так само, проведення своєчасного, повного та деталізованого допиту допоможе мінімізувати кількість опитувань дитини у майбутньому, зафіксувати покази дитини у передбачений законодавством строк та надасть можливість розпочати проведення з дитиною дій щодо її реабілітації.

І досить правильно відображено у чинному КПК України умови і процесуальний порядок допиту малолітньої або неповнолітньої особи, який визначає ряд особливостей щодо них.

Так, допит малолітньої або неповнолітньої особи проводиться у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря.

Допит малолітньої або неповнолітньої особи не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день.

Особам, які не досягли шістнадцятирічного віку, роз'яснюється обов'язок про необхідність давання правдивих показань, не попереджуючи про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань і за завідомо неправдиві показання.

Підсумовуючи, хочемо зазначити, що при забезпеченні прав неповнолітніх на досудовому розслідуванні, зокрема, під час допиту істотні зміни відбулися і тривають досі. Однак досягти позитивного результату під час допиту неповнолітніх можливо лише при комплексному врахуванні психологічних, вікових і розумових якостей неповнолітньої особи, а також за умови належної підготовки слідчого (у майбутньому-дознавача), прокурора до проведення дій допиту, так і інших слідчих розшукових дій за участю неповнолітніх.

Список використаних джерел

1. Мальована Т.І. Місце проведення допиту дитини, яка потерпіла від злочину у кримінальному провадженні // Вісник кримінального судочинства. – № 3. –2015.

2. Сексуальне насильство щодо дитини: координація дій. 2020. // Режим доступу: https://www.unicef.org/ukraine/media/4186/file/Sex_viol.pdf.

Христюк Оксана Сергіївна,

викладач кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ;

Федоровська Наталія Володимирівна,

старший науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем превентивної діяльності
та запобігання корупції ННІ № 3 Національної
академії внутрішніх справ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ПСИХОЛОГІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ДО ДОПИТУ ДІТЕЙ – ЖЕРТВ НАСИЛЬСТВА

Діти – це особливі свідки у провадженні через свій розвиток, когнітивні навички, залежність від тих, хто їх виховує, і пережиту жорстокість. Умови і характер провадження також впливають на свідчення дітей, а тому дуже важливим стає планування і підготовка до бесіди з дитиною для того, щоб отримати достовірні відомості, необхідні для розслідування злочину і недопущення повторного травмування дитини. Результати наукових досліджень на тему дітей-свідків, надійності і достовірності їхніх свідчень зводяться до одного дуже важливого висновку: діти можуть бути дуже надійними свідками, але за однієї умови – дитину потрібно опитувати дуже професійно і з дружнім до дитини ставленням. Основними причинами незвернення дітей до правоохоронних органів вважають страх помсти кривдника, сором перед оточенням, зневіру в можливостях захисту, небажання згадувати та говорити про травмуючі події, а іноді діти просто не знають іншого ставлення до себе, а тому вважають його нормою [1, с. 3].

Зважаючи на серйозну проблему психотравматизації дитини та важких наслідків для психічного та психологічного здоров'я в її подальшому житті, міжнародними правовими нормами впроваджено поняття *child-friendly justice* (правосуддя, дружнє до дітей). Однією із вимог якого є розробка та впровадження в практику стандартів проведення слідчих дій за участю дитини у справах щодо сексуального насильства та експлуатації, торгівлі дітьми, дитячої проституції та дитячої порнографії, у сприятливій, комфортній обстановці та в спеціально пристосованих для таких цілей приміщеннях, які отримали назву «Зелена кімната». Організація роботи здійснюється на основі